

Opetusministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

s-posti: copyright@minedu.fi

Viite: lausuntopyyntöne 24.8.2009 (Dnro 9/040/2009)

Luovien sisältöjen luvaton verkkojako – lainsäädännölliset keinot (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:21)

Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto r.y. kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Luvaton verkkojako on haitallista taloudelle ja kulttuurille

Laajamittainen internet-piratismi on tämän hetken suurin yksittäinen tekijänoikeusyhteisöä ja -taloutta vaivaava ongelma. Asian mittavuutta ja siihen puuttumisen tärkeyttä osoittavat useissa EU:n jäsenvaltioissa vireillä olevat luvattoman tiedostojenjakelun torjuntaan tähtäävät hankkeet. Euroopan komissio on hiljattain antanut tiedonannon immateriaalioikeuksien valvonnan tehostamisesta (KOM(2009) 467 lopullinen, 11.9.2009). Lisäksi komissio on asettanut useita asiaan liittyviä työryhmiä, mm. väärentämisen ja piratismiin eurooppalainen seurantakeskus (European Observatory on Counterfeiting and Piracy) ja laittoman tiedostojenjakelun vastaisia toimia selvittävä työryhmä (Working Group on Illegal Up and Downloading).

Opetusministeriön työryhmämuistiota on tarkasteltava vasten EU-tason päämääriä ja muissa jäsenvaltioissa meneillään olevaa kehitystä mutta erityisesti omien kansallisten olosuhteidemme näkökulmasta. Verkkopiratismiin aiheuttama haitta on usein rajat ylittävää mutta sen vaikutukset ovat tuntuvimpia sellaisilla markkinoilla, jotka ovat *pieniä kulttuuri- ja kielialueita*, eurooppalaisessa mittakaavassa jopa marginaalisia. Suomalainen ammattimainen kulttuurituotanto on omaperäistä, elinvoimaista ja kotimaassaan hyvin suosittua. Markkinoidemme pienuuden vuoksi juuri siihen kohdistuva piratismi nakertaa erityisen pahasti suomalaisen tekijänoikeustoimialan kannattavuutta. Se vaikeuttaa tekijöiden ja taiteilijoiden elinkeinomahdollisuuksia ja luovan alan yritysten toimintaa sekä estää panosten palautumista kulttuurin uustuotantoon ja tuotekehittelyyn. Laajamittainen verkkopiratismi näivettää yhtälailla tekijänoikeustaloutta kuin omaperäisen sisältötuotannon välittämiä ja kantamia kulttuurisia arvoja.

Kiinnijäämisriski vaikuttaa kuluttajien käyttäytymiseen

On kaikin puolin suotavaa ja viimeistään nyt oikea-aikaista, että myös Suomessa harkitaan uusia keinoja luvattoman verkkojakelun hillitsemiseksi. Aineistojen oikeudenhaltijoiden käytettävissä tällä hetkellä olevat oikeudelliset keinot ovat osoittaneet käyttökelpoisuutensa, mutta niiden soveltaminen on raskasta ja edellyttää aina jonkinasteista viranomaistoimintaa. Pyrkimykset torjua verkkopiratismia kevyemmällä ja nopeammilla toimintatavoilla ensisijaisesti alan toimijoiden keskinäisin järjestelyin ja sitoumuksin on siksi kannatettavaa. Tämä vastaa myös niitä yleiseurooppalaisia päämääriä, joita on hahmoteltu esimerkiksi yllä mainitussa komission sisämarkkinapäaosaston asettamassa laittoman tiedostojenjakelun vastaisia toimia selvittävässä työryhmässä. Lainsäätäjän panosta tarvitaan luomaan tarpeelliset toiminnalliset rakenteet ja niihin liittyvät valtuudet sekä varmistamaan täytäntöönpanokeinot ja riittävät sanktiot.

Verkkopiratismiin nykytilaa Suomessa on tarkemmin selostettu Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n ja Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY –projektin lausunnoissa, joihin Teosto myös omasta puolestaan yhtyy. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen hiljattain julkaisemassa nuorten vertaisverkkokäyttämistä selostavassa tutkimuksessa todetaan nuorison muun omaisuusrikollisuuden vähentyneen samanaikaisesti kun vertaisverkkolataaminen on yleistynyt (Aaltonen, Mikko: Nuoret vertaisverkoissa. Teoksessa Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset – Nuorisoriikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008. OPTL:n tutkimuksia 246. Julkaistu 20.8.2009). Tämän arvioidaan liittyvän erityisesti kiinnijäämisriskiin eri rikostyypeissä. Tutkimuksen mukaan (s. 66) ”*tilaisuusrakenne kanavoii rikoskäyttäytymistä siihen suuntaan, jossa rikoksen tekeminen on riskittömintä. Tässä mielessä nuorten vertaisverkkojen käyttö on ainakin jossain määrin rationaalista toimintaa, jossa matala kiinnijäämisriski on keskiössä.*”

Tutkimuksen valossa näyttäisi siis siltä, että kiinnijäämisriskiä lisäävät seikat ja tietoisuus niistä todella vaikuttavat nuorten käyttäytymiseen. Yleinen tietoisuus laillisesta ja laittomasta on työryhmäraportissakin todettu korkeaksi (s. 14): yhdeksän kymmenestä kuluttajasta tietää, että musiikki- ja elokuvatiedostojen jakaminen vertaisverkoissa ilman oikeudenhaltijoiden lupaa on laitonta. Tämä ei kuitenkaan riitä muuttamaan käyttäytymismalleja, jos kiinnijäämisriski laittomasta toiminnasta on olematon. Siksi tarvitaan uusia keinoja.

Teoston kannanotto työryhmän ehdotuksiin

Teosto kannattaa työryhmän ehdotuksia tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamiseksi. Esitämme lisäksi harkittavaksi liittymänhaltijoille toimitettujen ilmoitusten rekisteröintiä. Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n lausunnossa on tarkemmin selostettu, miksi ilmoitusrekisteri on tuloksekkaan oikeuksien valvonnan kannalta välttämätön. Rekisteröinnin jatkoselvittämistä tukee mielestämme myös työryhmän oma arvio, jonka mukaan huoli siitä, että ilmoitukset eivät tehoa kaikissa tekijänoikeuden loukkaustapauksissa, on todennäköisesti aiheellinen (s. 24).

Jatkossa tulisi selvittää myös sitä, millaisia *seuraamuksia* ilmoitusten noudattamatta jättämiseen tulisi liittää valvonnan uskottavuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi, huomioon ottaen liittymän käyttäjän ja sen haltijan kohtuulliset oikeusturvaodotukset.

Työryhmäraportin toimenpide-ehdotusten taustalla on tarve luoda turvallinen, investointeihin kannustava ja verkkokaupan eri osapuolille taloudellista tuottoa mahdollistava toimintaympäristö. Teleyritykset tulevat olemaan merkittävä hyödynsaajataho luovien sisältöjen laillisen verkkokaupan kehittyessä. Tästä syystä on kohtuullista, että myös teleyritykset osallistuvat tällaisen toimintaympäristön aikaansaamiseen liittyviin kustannuksiin. Emme kannata työryhmän ehdotusta siitä, että oikeudenhaltijoille asetettaisiin velvoite korvata tunnistamistietojen käsittelystä ja ilmoituksen välittämisestä aiheutuneet kulut sekä mahdollinen vahinko teleyritykselle. Oikeudenmukaisempaa ja yhteisen tavoitteen kannalta perusteltua on, että *oikeudenhaltijat ja teleyritykset kumpikin kantavat itse ilmoitusmenettelyyn liittyvät kulunsa.*

Helsingissä, lokakuun 30 päivänä 2009

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto r.y.

Katri Sipilä
toimitusjohtaja

Martti Kivistö
lakiasiaintohtaja

*****

Mikä Teosto on?

Teosto on vuonna 1928 perustettu säveltäjien, sanoittajien, sovittajien ja musiikinkustantajien tekijänoikeusjärjestö. Edustamme noin 20 000:ta kotimaista musiikin tekijää ja kustantajaa, ja lisäksi vastavuoroisuussopimusten kautta noin kahta miljoonaa ulkomaista oikeudenhaltijaa. Keräämistämme musiikin esitys- ja tallennuskorvauksista jaoimme vuonna 2008 oikeudenomistajillemme 85,8 %.

Teosto toimii yhdyssiteenä musiikin tekijöiden ja käyttäjien välillä huolehtien siitä, että musiikin käyttäjät saavat luvat musiikin käyttöön ja että oikeudenomistajat saavat korvaukset teostensa käyttämisestä. Oikeuksien hallinnoinnin lisäksi Teosto edistää monin tavoin kansallista kulttuuria. Yhdistyksen aatteelliseen toimintaan kuuluu suomalaisen luovan säveltaiteen edistäminen.